

37. Pang Zhongying. The Shanghai Cooperation Organization established on the basis of the new regionalism [ЕВ/ОЛ]. [2010-06-24]. <http://mil.news.sina.com.cn/24/72060.html>.
38. Итоги 13-го саммита Шанхайской организации сотрудничества. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://inosmi.ru/world/20130924/213247237.html>.
39. Дидье Шодэ. ШОС – способ заявить о себе на международной арене. «Le Huffington Post», Франция. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://inosmi.ru/foreast/20120629/194228993.html#ixzz2k-WLkill>.
40. Си Цзиньпин выступил с важной речью на 13-м саммите ШОС в Бишкеке. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://russian.people.com.cn/31519/8-400287.html>.
41. Казахстан и КНР намерены увеличить товарооборот к 2015 году до \$40 млрд. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://newskaz.ru/economy/20130406/4952898-print.html>.
42. В Пекине завершился 3-й пленум ЦК КПК, принят план углубления реформ на новую эпоху, основная цель та же – развивать социализм с китайской спецификой. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ca-news.org/news:1087720>.
43. Китай и страны Центральной Азии в современных геополитических реалиях. Сборник статей. / Под ред. Л. Музапаровой. – Алматы: Центр по изучению Китая при ИМЭП, 2008. с. 34-35.
44. Мураталиева З. Перспективы компромисса России и Китая в Центральной Азии и саммит ШОС в сентябре 2013 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.analitika.org/ca/geopolitics/2621-perspektivy-kompromissa-rossii-i-kitaya-v-centralnoy-azii-i-sammit-shos-v-sentyabre-2013-g.html>.
45. Д. Михайличенко: Об итогах центральноазиатского турне Си Цзиньпина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://berlek-nkp.com/analytics/371-d-mihaylichenko-o-vizite-si-czinpina-v-turkmenistan-i-kyrgyzstan.html>.
46. Туркменистан приступает к строительству второй ветки газопровода в Китай [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.chrono-tm.org/2013/11/turkmenistan-pristupaet-k-stroitelstvu-vtoroy-vetki-gazoprovoda-v-kitay>.
47. В Кыргызстане прошел 13-й саммит Шанхайской организации сотрудничества [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fergananews.com/news/21194>.

ЛІСНИЙ Д. В.,

кандидат юридичних наук, начальник факультету заочного навчання працівників ОВС, полковник міліції (Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

УДК 159.934

ПЕРЕВАГИ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ КАР'ЄРИ ПРАКТИКУЮЧОГО ЮРИСТА

Нині в українському юридичному бізнесі поширені дві думки щодо цінності наукового ступеню для юридичного бізнесу. Перша: науковий ступінь не має значення, адже наукові знання не застосовуються в юридичній практиці, наприклад, в юридичному супроводі підприємницької діяльності. Друга: науковий ступінь має бути цінним, бо юрист-науковець здатен надати більш кваліфіковану пораду клієнту. У представленій статті автор пропонує розглянути переваги викладацької та наукової діяльності для кар'єри практикуючого юриста.

Ключові слова: наукова діяльність, викладацька діяльність, практична діяльність, практика юриста, юридичний бізнес, наукові навички, практичні навички.

На сьогоднішній день в українському юридичному бізнесі розповсюджені два мненні щодо цінності наукового ступеню для юридичного бізнесу. Перше: науковий ступінь не має значення, адже наукові знання не застосовуються в юридичній практиці, наприклад, в юридичному супроводі підприємницької діяльності. Друге: науковий ступінь має бути цінним, бо юрист-науковець здатен надати більш кваліфіковану пораду клієнту. У представленій статті автор пропонує розглянути переваги викладацької та наукової діяльності для кар'єри практикуючого юриста.

Ключевые слова: научная деятельность, преподавательская деятельность, практическая деятельность, практика юриста, юридический бизнес, научные навыки, практические навыки.

Relevance of research due to the fact that the eternal debate about what is more important theory or practice does not give a clear answer. Indeed, theory and practice really interconnected and interdependent way, these are two equivalent (but not self-sufficient) components of one whole - law. Research skills can be used in practice, this training skills of written documents. Those who wrote several articles and a substantial amount of scientific work, almost always freely and clearly express their thoughts in writing. Consistency, consistency, structured presentation materials always distinguishes those who are engaged in their own research. Agree in the preparation of claims and forming a written legal opinion or written objections or other documents, these skills are useful. This activity is said to have «hones pen». Degree - is an in-depth study of a topic, and practice exclusively within the subject of his thesis or diploma impossible. However, in-depth study of a particular topic provides valuable knowledge and skills to apply different concepts of law, combinations of different approaches to solving problems. No wonder scientists call «JD» or «doctor of law» without specifying Science or topics that they developed. But the main thing that makes science work is the belief that for anything can be treated critically, even to those concepts that once seemed indisputable to authorities who have previously considered unacceptable doubt. This approach is useful in disputes with colleagues or in court, using lawyers in their practical work and is often effective if not cross certain limit.

If the teacher is a practicing lawyer, students receive proper legal guidance, become acquainted with specific life examples, the application of the law in practice, get a lot of information in an accessible, understandable manner, thereby saving their time and efficiently using their mental resources, focusing on the necessary importantly, not zatsykylyuyuchys on minor and sometimes even unnecessary, detail.

Key words: science, teaching activities, practices, legal practitioners, legal business, academic skills, practical skills.

Вступ. Юридичною діяльністю на сьогоднішній день займаються тисячі уповноважених на те спеціалістів (прокурори, адвокати, судді, слідчі...), які виконують значну кількість юридично значущих дій, вирішують щоденно десятки та сотні тисяч юридичних справ. Це не просто величезна армія спеціалістів, це окрема сфера соціальної діяльності, в якій вирішуються життєво важливі інтереси, задовольняються потреби. Всеосяжний характер та значущість цієї сфери для суспільства передбачають наявність значної кількості направлень в межах юридичної професії. У зв'язку з чим на ринку надання юридичних послуг потрібно бути конкурентоспроможним та відрізнитись від інших, тобто бути краще, ніж інші.

При виборі професії юриста хтось намагається якнайшвидше опанувати теоретичні знання та приступити до практики, хтось, навпаки, захоплюючись дослідженнями, дискусіями, поглиблюючись у теорії, воліє залишатися у світі науки, розвиваючи та удосконалюючи право. А комусь вдається ефективно поєднувати юридичну практику з науковою та навіть викладацькою діяльністю.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вічна дискусія про те, що ж важливіше: теорія чи практика, не дає однозначної відповіді. Адже теорія і практика – дійсно взаємопов'язані та взаємозалежні речі, це дві рівноцінні (але не самодостатні) складові одного цілого – юриспруденції. Вони постійно взаємодіють, змушуючи одне одного удосконалюватися, змінюватися, стаючи більш актуальними, ефективними та суспільно корисними.

Наукова і практична робота суттєво різняться. Наприклад, за стилем, ступенем оперативності, підходами до вирішення поставлених завдань. Водночас важко назвати бодай якусь сферу юридичної практики, яка б не потребувала мінімального ступеня академічної підготовки. Навіть робота зі складання стандартних установчих документів інколи перетворюється на бурхливу дискусію щодо теоретичних положень юридичної науки та концепцій, закладених у законодавстві.

Окремі аспекти наукової та практичної діяльності юриста розглядалися у науковій літературі таких вчених, як М.Ю. Барщевський, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевого, С.Д. Гусарєва, О.Л. Жуковської, Т.С. Заморська, Я.Ю. Кондратьєва, М.В. Костицького, М.І.Козюбра, Ю.І. Лубшева, Є.Д. Лук'янчикова, П.А. Лупинської, В.Т. Маляренко, А.В. Молдован, В.В. Молдован, О.А. Поліводського, О.В. Філатова, але у зв'язку з тим, що аспекти переваг викладацької та наукової діяльності для кар'єри практикуючого юриста недостатньо досліджені у науковій літературі, зазначена тема залишається досі актуальною на теперішній час.

Постановка завдання. Метою статті є наукове дослідження переваг викладацької та наукової діяльності для кар'єри практикуючого юриста та визначення її особливостей.

Результати дослідження. У науковій літературі С.Д. Гусарєв та О.Д. Тихомиров надають наступне визначення юридичній професії: юрист – це професіонал, який має фундаментальні та спеціальні правові знання, глибоко переконаний у винятковому призначенні права і законності для суспільства, кваліфіковано користується юридичним інструментарієм при розв'язанні юридичних проблем в ім'я захисту прав і законних інтересів громадян [1].

Прем'єр -міністр Микола Азаров вважає за необхідне відновити престиж науки в суспільстві. Про це він заявив на зустрічі з переможцями всеукраїнського чемпіонату комп'ютерних талантів «Золотий Байт».

«Моя мрія – щоб у нас в країні відновилася атмосфера поваги до науки, щоб шанованими людьми в країні були не політики, не бізнесмени а представники науки, культури, освіти, медицини», – зазначив глава уряду. Він нагадав, що за часів СРСР існував культ науки, вся країна стежила за досягненнями в цій сфері. «Раніше в країні існував культ науки: фізики-теоретики, практики, атомники, фахівці природничих спеціальностей вели суперечку з ліриками. Тоді вся країна ділилася на фізиків і ліриків. Існував певний культ науки, коли на телебаченні і в ЗМІ культивувалися не серіал «Бригада», що не фахівці в галузі відбирання грошей, а фахівці в області створення нових досягнень, і вся країна жила інтересами науки і стежила за її досягненнями» [2].

На думку О.А. Поліводського [3], нині в українському юридичному бізнесі поширені дві думки щодо цінності наукового ступеню для юридичного бізнесу. Перша: науковий ступінь не має значення, адже наукові знання не застосовуються в юридичній практиці, наприклад, в юридичному супроводі підприємницької діяльності. Друга: науковий ступінь має бути цінним, бо юрист-науковець здатен надати більш кваліфіковану пораду клієнту.

Нерідко юристи займаються суто практикою, намагаючись ухилитися від дискусії на теоретичні проблеми, що постають у практичній діяльності. Мовляв, вони не теоретики, а практики, а в їхній практиці такого не траплялося. Дійсно, юрист, який тільки практикує і не приділяє уваги новим законопроектам, статтям чи монографіям за темою роботи, сам ставить себе у ситуацію, коли його досвід обмежується тільки тим, із чим він безпосередньо мав можливість працювати. Такий фахівець має обмежені перспективи.

Буває і навпаки, коли дехто з науковців відкрито заявляє, що не може дати відповіді на певні запитання, бо є не практиком, а теоретиком права.

Ми підтримуємо точку зору О.А. Поліводського [3], який вважає, що фахівець високого рівня (з науковими ступенями або без них) повинен однаково вільно володіти теоретичними підходами та практичними питаннями застосування законодавства, хоча б у тій сфері права, в якій він спеціалізується.

Звання доктора права, доктора чи кандидата юридичних наук, магістра дозволяє фахівцю відрізнятись на фоні інших колег такого ж рівня. Відтак, він потенційно може привабити більшу кількість клієнтів. Не варто відкидати той факт, що науковий ступінь також створює певний позитивний імідж фахівця, зобов'язує до публічності, що, без сумніву, позитивно діє на потенційних споживачів послуг такого юриста та справляє про нього відповідне враження. Проте у будь-якому разі клієнт не хоче платити винятково за наукове знання чи науковий ступінь.

Наукові навички можуть бути використані у практичній роботі, це навички підготовки письмових документів. Ті, хто написав ряд статей та наукову роботу суттєвого обсягу, практично завжди вільно і чітко висловлюють свої думки письмово. Послідовність, системність, структурованість викладення матеріалів завжди відрізняє тих, хто самостійно займався науковою роботою. Погодьтеся, при складанні позовних заяв або формуванні письмової правової позиції чи письмових заперечень, чи інших документів, ці навички стають у пригоді. Така діяльність, як кажуть, «відточує перо».

Науковий ступінь – це поглиблене вивчення певної теми, і практикувати суто у межах теми своєї дисертації чи диплому неможливо. Проте поглиблене вивчення окремої теми дає цінні знання та навички щодо застосування різних концепцій права, поєднань різних підходів до вирішення проблем. Недарма науковців називають «докторами права» чи «докторами юридичних наук» без зазначення наук або теми, що ними розроблялася.

Проте головне, що дає наукова робота, – це переконання у тому, що до будь-чого можна ставитися критично, навіть до тих концепцій, які колись здавалися беззаперечними, до авторитетів, у яких раніше вважав неприпустимим сумніватися. Такий підхід корисний у спорах із колегами або у суді, використовується адвокатами в їхній практичній роботі і часто є ефективним, якщо не переходити певну межу.

Микола Іванович Козюбра – не лише шанований в Україні правознавець, теоретик права, але й практик. Закінчивши університет, він працював слідчим, відтак зайнявся науковою та викладацькою роботою, сягнув вершин теоретичної юриспруденції. Поверненням до практики для нього стала робота суддею Конституційного Суду України. Задля того, щоб працювати в КСУ, необхідно мати науковий ступінь, що є додатковою мотивацією для занять науковою діяльністю. Працюючи в колах спіралі «практика-наука-практика-наука» професор Козюбра переконаний: «Юридична наука без виходу на практику є безперспективною» [4].

Микола Іванович переконаний, що успіх у юридичній науці – це, насамперед, визнання іншими науковцями, а не наявність звань чи вчених. Також, на його думку, велике значення для судді має володіння прийомami систематичного, динамічного, еволюційного тлумачення права, а цьому сприяє саме науково-освітня діяльність. Робота в КСУ поєднує в собі як практику, так і науку, адже є дослідницькою.

Згадуючи роки роботи в КСУ, Козюбра зазначає: «Робота в КСУ збагатила мене не тільки як конституціоналіста (хоч я себе таким себе не вважав до того, як мені довелося працювати над проектами Конституції), а й як теоретика і філософа права. У цьому плані, повторюю, з одного боку, моя праця як науковця

сприяла роботі в КСУ, а з іншого, вона допомагала моему зростанню як науковця. Йдеться про набуття іншого підходу. Раніше могли мене звинувачувати в абстрактності, академізмі, навіть схоластиці. То під час роботи в КСУ дійсно з'являється відчуття, що навіть та сама філософія права чи загальна теорія права, якщо вона не працює, хоча б опосередковано, на практику, то від цієї науки сенсу мало» [4].

Тетяна Кузьменко, партнер юридичної компанії «Astarov Lawyers», вважає: «На жаль, рівень викладання, відповідно, підготовки спеціалістів, дуже низький, навіть у «іменитих» ВНЗ. Гадаю, це викликано тим, що справді висококласні юристи-професіонали не займаються викладацькою діяльністю – виходячи з фінансових міркувань». У середньому, випускник будь-якого ВНЗ доучується на роботі (за гроші роботодавця) близько півтора року, щоб зрозуміти основи права», - відзначає партнер юридичної компанії Astarov Lawyers Тетяна Кузьменко. За її словами, у процесі роботи з молодим фахівцем доводиться відділяти «мух від слонів»: матеріальне право від процесуального, адміністративне – від адміністративних правопорушень [5].

Т.С. Заморська, старший партнер юридичної компанії «Заморська і партнери», зазначає, що програма, яку проходять студенти у ВНЗ, не дає базових знань для роботи юристом. Наприклад, студентам не пояснюють, як потрібно готувати юридичний висновок або консультацію для клієнта (структура, зміст, висновки, стиль, мова, кліше) [5].

А ось на думку директора юридичної фірми «ЮСТ Україна» Юлії Курило, навіть успішне вивчення програми будь-якого ВНЗ не гарантує студенту належного рівня знань. «Академічна програма може дати студенту близько 30% знань, необхідних роботодавцеві, а на решту 70% гарантує лише бажання студента присвячувати свій вільний час самоосвіті і практиці», – додає Юлія [5].

Василь Іванович Кисіль – український юрист, доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного приватного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, старший партнер юридичної фірми «Василь Кисіль і Партнери». Василь Кисіль є членом Київської міської колегії адвокатів, членом громадської ради при Міністерстві юстиції України, членом Науково-консультаційної ради при Верховному суді України, і це ще далеко не повний список його звань. У 1986 спільно зі своїми учнями створив юридичну фірму, яка стала у майбутньому першою приватною юридичною фірмою в Україні, а згодом переросла в адвокатське об'єднання. Колишні студенти стали партнерами Василя Кисіля [6].

Василь Іванович не тільки вдало поєднав викладацьку та практичну діяльність, але й зумів зробити фактично неможливе: колишні студенти стали партнерами по юридичному бізнесу (на противагу закоренілій думці, що випускник з юридичною освітою – потенційний конкурент для практикуючого юриста).

О.В. Філатов [7] приєднався до фірми «Василь Кисіль і Партнери» у 2003 році. Почав займатися юридичною практикою з 1996 року. Він також має дворічний досвід викладацької діяльності на факультеті міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Олексій Валерійович Філатов переконаний, що знайти або виховати кваліфікованих колег, які в майбутньому можуть стати партнерами, – це один із основних викликів на сьогодні. Пан Олексій згадує: «Так, одним із найповажаніших викладачів у нас був Василь Іванович Кисіль, який і прищепив нам любов до приватного права, а з часом я дійшов висновку, що те, чим я хочу займатися, – це юридична практика».

Стосовно викладацької діяльності О.В. Філатов зазначає: «Мені викладацька діяльність була цікавою: подобалося спілкуватися зі студентами, систематизувати обсяг знань, який було набуто на той момент, і ділитися цими знаннями з іншими, але я зрозумів, що зранку піти на лекцію, потім піти на судове засідання і знову повернутися на лекцію важко. А ефективно працювати необхідно і у викладацькій сфері, і у сфері адвокатської практики» [7].

Олена Рувимівна Кібенко [8] є керуючим партнером фірми «Кібенко, Оніка і партнери». Олена Кібенко активно займається науковою діяльністю. Вона опублікувала більше ніж 160 наукових і практичних статей російською, українською, англійською та польською мовами. У 2005 році цикл робіт Олени Кібенко, присвячених питанням розвитку корпоративного права, був нагороджений Премією Президента України для молодих вчених. У вересні 2011 року Олену Кібенко обрано до складу Науково-консультаційної ради при Верховному Суді України (за спеціалізацією «господарське право і господарський процес»).

Кар'єру практикуючого юриста Олена Кібенко поєднує з викладацькою діяльністю. Олена Кібенко є професором кафедри господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», де викладає курси господарського й корпоративного права.

Висновки. Таким чином, можна дійти однозначного висновку: задля підготовки високоякісних кадрів, окрім теоретичної бази знань, студентам необхідно надавати практичні навички, якими може поділитися тільки практикуючий юрист. Адже в будь-якій практиці існують свої особливості, тактичні прийоми, які не завжди прописані у науковій літературі. І найчастіше саме знання цих робочих аспектів, правових тонкощів, може зробити з юриста справжнього професіонала.

Якщо викладач є практикуючим юристом, студенти отримують правильні правові орієнтири; ознайомлюються з конкретними життєвими прикладами, застосуванням норм закону на практиці, отримують

великий обсяг інформації у доступній, зрозумілій формі, тим самим економлячи власний час та раціонально використовуючи свої розумові ресурси, роблячи акцент на необхідному, головному, не заціклюючись на другорядних, а часом і взагалі непотрібних, деталях.

І на останок, не варто забувати слова великого французького письменника-гуманіста Ф.Рабле: «Наука без совісті нівечить душу». Покликання будь-якої науки, і юриспруденція не є виключенням, перш за все, – приносити користь суспільству, систематизувати, удосконалювати, примножувати набуті знання і пристосовувати їх до потреб людини.

Список використаних джерел:

1. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 655 с.
2. Премьер хочет возродить престиж науки // Информационное агентство МІНПРОМ от 11.04.2013р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minprom.ua/news/120887.html>
3. Поліводський О.А. Про цінність наукових знань, наукового ступеня у юридичній діяльності, зокрема юридичному бізнесі // Юридична газета. – 2008. – № 42 (175). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bihun.in.ua/jushits/jurhit/article/276/>
4. Козюбра М.І. Юридична наука без виходу на практику є безперспективною // Юридична газета. – 2007. – №49 (132) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/article/1396/>
5. Заморська Т.С. Студенти-юристи, економісти і гуманітарії потребують доводки // Журнал Деньги – 2008 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pro-zakon.com/node/287>
6. Кисіль Василь Іванович старший партнер юридичної фірми «ВАСИЛЬ КІСІЛЬ І ПАРТНЕРИ» // Юристи України правова еліта держави – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.logos.biz.ua/proj/yur/93.htm>
7. Філатов О.В. Ніхто не підіймається так високо, як той, хто знає куди він іде // Юридична газета. – 2008. – №23 (158) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/article/1587/>
8. Персональний сайт юридичної фірми Кібенко, Оніка і партнери – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kopartners.com.ua/ukr/team/taxonomy/term/11-128>

ЛУЦЬКИЙ А. І.,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор університету,
перший проректор
(Івано-Франківський університет
права імені Короля Данила Галицького)

УДК 340.12

ПРАВОВА ІДЕОЛОГІЯ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ

У статті наведено сучасне бачення державницької ідеології, суперечливі аспекти її існування. Запропоновано понятійний апарат для визначення державницької ідеології згідно до чинного законодавства, проведено аналіз поточних ідеологічних тенденцій, визначено роль правової ідеології в правовій системі держави.

Ключові слова: демократія, державницька ідеологія, ідеологія державної демократії, країни СНД, лібералізм, менталітет, популізм, пострадянська держава, правова ідеологія, Україна.

В статье приведены современное видение государственнической идеологии, противоречивые аспекты ее существования. Предложен понятийный аппарат для определения государственнической идеологии согласно действующему законодательству, проведен анализ текущих идеологических тенденций, определена роль правовой идеологии в правовой системе государства.

Ключевые слова: демократия, государственная идеология, идеология государственной демократии, страны СНГ, либерализм, менталитет, популизм, постсоветское государство, правовая идеология, Украина.

Modern concept of state ideology, controversial aspects of its existence are emphasized in the article, basic terms and notions are offered to define state ideology according to the current legislation, analysis of the current ideological tendencies is conducted, the role of legal ideology in the legal system of the state is defined.

Key words: democracy, state ideology, ideology of state democracy, CIS countries, liberalism, populism, post-soviet country, legal ideology, Ukraine.

